

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

§. I. An lex humana obliget in conscientia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

- 4
- expirat mortuo delegante.
- 77 Declaratur supra dicti conclusi.
- 78 Littere dimissionis ad ordines non expirant morte concedentis.
- 79 An Vicarius Episcopi possit concedere litteras dimissionis.
- 80 An lex civilis liget Clericos & num. 81.
- 82 Lex generaliter disponens non faciendo mentionem de Clericis ex vi directiva, non coactiva Clericos ligat.
- 83 Intelligitur quando est Ecclesia favorabilis.
- 84 Quando lex potest se habere ad commodum, & incommodum non dicitur prejudicialis.
- 85 Leges generaliter promulgatae, & quae sacris Canonibus non contradicunt, videntur ab Ecclesia approbata.
- 86 Clerici expedientes pecuniam ultra taxam, aut vendentes triticum maiori pretio, quam sit à Principe constitutum, peccant, & tenentur ad restitutionem.
- 87 Iudex Ecclesiasticus non tenetur punire Clericos poenis à lege civili impositis.
- 88 Non lex civilis, sed ratio naturalis Clericos ligat.
- 89 Ecclesia, seu Clericus haeres institutus non conficiens inventarium non tenetur ultra vires hereditarias.
- 90 Citatio, & acta coram Iudice seculari facta contra interesse pretendentes in consecutione Inventarii non afficiunt Clericos creditores.
- 91 Clerici passim non ligantur iure congruo, neque statuto de causis compromittendis inter affines, nec

alio statuto laicorum.

- 92 Clerici non comprehenduntur sub statuto laicali prohibente extractionem frumenti.
- 93 An leges, quae certam formam in contractibus praescribunt comprehendant Clericos.

CAP. I.

De vi, ac potestate legis humanae.

§. I.

An lex humana obliget in conscientia.

POSSE auctoritate humana Ecclesiastica eodem leges, quae obligent in conscientia etiam de rebus, quae à lege divina, & naturali praescriptae non sunt, docent communiter Theologi cum S. Thoma in p. 2. q. 96. art. 5. & Canonista in cap. 1. de Constit. Syku. in ver. lex num. 9. Nauar. in man. c. 23. n. 48. Greg. de Valent. in tract. de Potest. leg. hum. lib. vn. cap. 2. Iacob. de Graff. Decis. aurear. par. 1. lib. 2. cap. 10. nu. 2. ubi dicit hanc esse veram & communem opinionem omnium Doctorum, & alij quos refert, & sequitur Bonacin. tom. 2. in tract. de legibus disp. 1. q. 1. pun. 7. §. 1. n. 1 & haec constans semper fuit contra Lutherum, & sequaces, sententia SS. Patrum perpetuo etiam usu ab initio nascentis Ecclesiae confirmata, quod, & Apostolorum canones, & Pontificum decretales aperte testantur.

Haec conclusio constat etiam ex definitione multorum Concilio-

lio-

1. horum præsertim *Viennens. relati*
in Clem. Ad nostrum de Heret. &
Tridentini sess. 6. can. 20. atque ex
 auctoritate Sac. Scripturæ *Act. 16.*
 ubi Apostolus monebat fideles,
 ut custodirent dogmata, quæ erant
 decreta ab Apostolis, & Seniori-
 bus, & *1. ad Thessal. 4.* scitis enim,
 inquit, quæ præcepta dederim vo-
 bis per Dominum Iesum, quam-
 vis D. Paulus, & alij Apostoli quas-
 dam leges tulerint de rebus non
 præscriptis vlla lege Divina, vel
 naturali, ut ex diuersis Sac. Scri-
 pturæ locis obseruat *Greg. de Va-*
lent. loco cit. cap. 1. & 3. ubi ex his
 probat hanc conclusionem esse,
 2. de fide: leges enim humanæ, si iu-
 stæ sint, deriuantur à lege diuina
 & æterna secundum illud eius-
 dem Apostoli *ad Rom. 13.* non est
 potestas nisi à Deo, & qui potesta-
 ti resistit, Dei ordinationi resistit,
 & ideo habent vim obligandi in
 foro Conscientiæ *S. Tho. commu-*
niter receptus in 1. 2. d. q. 96. art. 4.
 Unde idem Apostolus ubi supra,
ad Rom. 13, subdit, quod qui po-
 testati resistunt, ipsi sibi damna-
 tionem acquirunt: & D. Petrus in
Epist. 2. cap. 2. similiter dicit, ali-
 quos, quoniam dominationem
 contemnerent, reseruos fuisse
 in diem iudicij cruciandos; atque
 hic semper fuit communis fide-
 lium sensus, ut existimarent se morta-
 liter peccare violando leges ali-
 quas ecclesiæ, ut constat ex *cap.*
violatores 25. q. 1. Si verò leges
 3. iniustæ sint, iam legis nomen non
 merentur, & ideo non obligant,
 ut dicunt Theologi communiter
cum S. Thom. loco cit. d. art. 4.

4. Non tamen omnes canonicæ
 sanctiones obligant sub mortali;
 sed tantum illæ, quarum auctores
 intendunt sub mortali obligare,
 dummodò iustæ sint, ut est com-
 munitatis Doctorum opinio. *Nau.*
in man. cap. 23. num. 48. & 55. Bo-
nacin. loco cit. nu. 2. colligitur au-
 tem, legem sub mortali obligare
 si de re graui disponat, quod re-
 mittitur arbitrio prudentis viri,
 qui hac in re considerare debet
 finem, & circumstantias, quibus
 adductus est legislator ad feren-
 das leges, *Greg. de Valent. loc. cit.*
cap. 2. Grass. de vis. aur. par. 1. lib. 2.
cap. 10. num. 8. & seq. & alij apud
Bonacin. d. disp. 1 q. 1. pan. 7. §. 4.
num. 2. & seq. & ita intelligi de-
 bet *textus in cap. 2. de maior. &*
obed. & alij similes; vel si præci-
 piat id, quod alias ex vi legis di-
 uinæ, & naturalis esset faciendum
c. fin. de Consuet. vel si contineat
 pœnam præsupponentem pecca-
 tum mortale, videlicet, si quid
 præcipiat, vel prohibeat sub pœ-
 na excommunicationis, aut indi-
 gnationis Dei, & Sanctorum Pe-
 tri, & Pauli, & alia simili *N. uar-*
loc. cit. num. 53. & 59. Bonacin. d.
§. 4. n. 30. aut quando lex expres-
 se aliquid sub peccato mortali
 præciperet, vel prohiberet, ut
in cap. perpetuo, & cap. commissæ
de elect. in 6. Idem dicendum est,
 si quid præcipiat sub pœna sus-
 pensionis, interdicti, vel irregu-
 laritatis. huiusmodi enim præce-
 ptum regulariter obligat sub mor-
 tali iuxta communem Doctorum
 sententiam, quamuis contrarium
 sentiat *Salon. 2. 2. to. 2. q. 77. art. 1.*
contr.

contr. 8. nu. 8. & alij apud Dian. p. 1. ref. mor. tract. 10. ref. 21. vbi dicit. huiusmodi pœnas posse etiam incurri propter peccatum veniale.

In dubio autem leges Canonicas, quæ pœnam temporalem constituunt, ad culpam non obligare, tenet *Nauar. in man. d. cap. 23. num. 55. & 61. vbi dicit, quod*

6 Prælatus imponens aliquam pœnam temporalem præsumitur excludere spiritualem, quia in dubio iudicare debemus, legem esse minus pœnalem *cap. in pœnis de Reg. Jur. in 6. l. si Præses & l. interpretatione ff. de pœn. solent enim legislatores ecclesiastici comminari spiritualem pœnam, quando*

7 in conscientia volunt obligare, & ideo si tantum pœnam temporalem statuât, indicium esse videtur, quod ad eam tantum obligare intendunt, & ita tenent etiam alij plures DD. quos refert, & sequitur *Dian. d. par. 1. tract. 10. ref. 17. 18. & 20.*

8 Alij verò contrariam partem tumentur, quando lex grauem imponit pœnam, tunc enim regulariter grauis etiam censenda est culpa, & hæc sententia communis est & probabilior, ita *Graff. par. 1. de is. lib. 2. cap. 10. nu. 8. Barbosa. in cap. 2. num. 6. de maior. & obed. Sot. 1. de Iust. q. 6. art. 4. & 5. & alij apud Bonacin. d. disp. 1. q. 1. pun. 7. §. 4. num. 27.*

9 Nemo autem tenetur ante sententiam declaratoriã soluere pœnam etiam eo ipso latam, quamuis factum esset notorium, nisi manifeste appareat, talem esse Legislatoris intentionem, vt velit

delinquentem ante sententiam. Iudicis pœnam subire iuxta veriorum opinionem, quam sequitur. *Cas. 2. 2. q. 12. art. ult. Graff. p. 1. lib. 2. cap. 11. nu. 3. & seq. Bonacin.*

10 *d. pun. 7. §. 2. num. 8. & seq. & alij recentiores communiter, id tamen fallit in pœna excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis, & inhabilitatis, hæc enim ante Iudicis sententiam incurritur, cū ad sui executionem nullam hominis actionem requirat* *Bonacin. ibidem nu. 9. vbi alios refert, & est communis opinio, licet quoad inhabilitatem contrarium teneant DD. quos refert & sequitur idem Dian. par. 3. tract. 2. ref. 66.*

11 Ferri etiam posse legem obligantem sub mortali à Potestate civili, dicit *Greg. de Valent. d. tract. de potest. leg. hum. lib. vn. cap. 2. vbi censet hanc etiam propositionem esse certam ex fide Graff. par. 1. lib. 2. cap. 10. num. 2. Bonacin. in tract. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 1. num. 1. & alij communiter. hæc enim deriuatur etiam à lege diuina, cum non sit potestas nisi à Deo, vt d. Apostolus ad Rom. 13. dicat siquidem lex diuina, & naturalis legi iustæ superioris, siue Ecclesiastici, siue secularis esse parendum: vnde, *Prouerb. 8. dicitur, per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: & idem Apostolus ad Titum 3. Admone, inquit, illos Principibus, & potestatibus subditos esse.**

12 Obseruat tamen, *Naui. in man. d. cap. 23. num. 55. & conf. 3. nu. 2. de Consti. quod lex Principis secularis*

secularis prohibens, vel iubens aliquid sub pœna temporali, non videtur ad peccatum mortale obligare, nisi cum id, quod prohibet, aut iubet, per aliam legem diuinam, naturalem, aut canonicam esset sub pœna peccati mortalis prohibitum, vel iustum: quod probatur tum ex consuetudine quæ ita huiusmodi leges interpretata est, tum quia legum ciuiliū cōditores præsertim antiqui non pœnas spirituales, sed temporales tantum respiciunt, *et constat. ex l. 1. ff. de iust. & iur. & ex cap. facta dist. 4.*

13 Dicitur autem lex iusta & ex fine, quando scilicet ordinatur ad bonum commune, & ex auctore, quando scilicet lex lata non excedit potestatem ferentis, & ex forma, quando scilicet secundum æqualitatem proportionis imponuntur subditis onera in ordine ad bonū commune, & ex natura, quando scilicet est de rebus in se iustis: quemadmodum iniusta lex dicitur vel ex fine, sicut cum aliquis Præsiciens leges imponit onerosas subditis non pertinentes ad utilitatem communem, sed magis ad propriam cupiditatem, vel gloriam; vel etiam ex auctore, sicut cum aliquis legem fert ultra sibi commissam potestatem: vel etiam ex forma, puta cum inæqualiter onera multitudini dispensantur, etiamsi ordinentur ad bonum commune: vel etiam ex natura, quando scilicet est de illicitis, puta, *S. Tho. ab omnibus receptus p. 2. q. 96. art. 4. Graff. par. 1. lib. 2. c. 10.*

num 19. Sylu. in ver. lex nu. 5. & alij communiter. ad iustitiam tamen legis requiritur iustitia secundum omnes causas simul, quamuis ad iniustitiam sufficiat iniustitia secundum vnā, quia bonum ex totali, & integra causa, malum ex singulis defectibus. *Sylu. ibidem, & est communis Theologorum sententia.*

§. II.

An obliget lex vsu non recepta.

14 **P** Utant nonnulli Doctores, ad legis obligationem non requiri acceptationem Populi, præsertim si leges sint suauēs, & faciles, & cōmune bonū respiciāt, quia iustitiam. *14* Possunt Superiores punire transgressorem statim ac lex sufficienter est promulgata nulla Populi spectata acceptatione. *Ita Suar. in tract. de legib. lib. 3. cap. 19. & alij apud Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 1. pun. 4. num. 27.* communior tamen est sententia aliorum asserentium legem humanam, antequam recipiatur saltem per maiorem partem vniuersitatis, non ligare, quoniam promulgari videtur sub hac conditione, si recipiatur saltem per maiorem partem. *c. in istis §. leges dist. 4. l. de quibus ff. de legib. glos. in cap. 1. de Treug. & Pac. quam communiter sequuntur DD. vt d. Felin. in d. cap. 1. n. 6. vers. lex noua Bart. conf. 144. & in l. fin. §. sed cum antiquitus C. de Curat. furios. Alex. conf. 132. n. 1. & 2. ubi dicit hanc esse magis cō-*
mu-